

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

GESKIEDENIS V2

2017

MEMORANDUM

PUNTE: 150

Hierdie memorandum bestaan uit 22 bladsye.

1. BRONGEBASEERDE VRAE

1.1 Die volgende kognitiewe vlakke is gebruik om brongebaseerde vrae te ontwikkel:

Kognitiewe Vlakke	Historiese vaardighede	Gewigstoekening van vrae
VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Onttrek inligting uit bronne • Selektoring en organisasie van relevante inligting uit bronne • Definieer historiese begrippe/terme 	30% (15)
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Interpretasie van bewyse uit bronne • Verduidelik inligting verkry uit bronne • Analiseer bewyse uit bronne 	40% (20)
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreteer en evalueer bewyse uit bronne • Skakel met bronne om bruikbaarheid, betroubaarheid, eensydigheid en beperkings vas te stel • Vergelyk en kontrasteer interpretasies en perspektiewe in die bronne en kom tot onafhanklike gevolgtrekkings 	30% (15)

1.2 Die inligting hieronder dui aan hoe brongebaseerde vrae geassesseer word:

- By die nasien van brongebaseerde vrae moet krediet gegee word vir enige ander geldige en toepaslike standpunte, argument, bewyse of voorbeelde.
- Met die toekening van punte moet aandag gegee word aan hoe daar aan die vereistes van die vraag voldoen is.
- In die nasienriglyn word die vereistes van die vraag (vaardighede waaraan aandag gegee moet word) sowel as die vlak van die vraag in kursiefgedrukte skrif aangedui.

1.3 Assesseringsprosedures vir brongebaseerde vrae

- Gebruik 'n regmerk (✓) vir elke korrekte antwoord.
- Gee aandag aan die puntetoekening bv. (2 x 2) wat neerkom op twee redes en word twee punte elk toegeken (✓✓✓✓); (1 x 2) wat neerkom op een rede en twee punte toegeken word (✓✓).
- Indien 'n vraag 4 punte tel, word 4 regmerkies (✓✓✓✓) aangedui.

Paragraafvraag

Paragrafe behoort globaal (holisties) geassesseer te word. Beide die inhoud en die struktuur van die paragraaf moet in berekening gebring word wanneer punte toegeken word. Die volgende stappe moet gebruik word wanneer 'n antwoord op 'n paragraafvraag geassesseer word:

- Lees die paragraaf en plaas 'n kolpunt (.) by elke punt binne-in die teks waar die kandidaat relevante bewyse gebruik het om die vraag te beantwoord.
- Lees die paragraaf weer om die mate te evalueer waarin die kandidaat in staat was om relevante bewyse te gebruik om die paragraaf te beantwoord.

- Maak regmerkies (✓) wat aan die kandidaat toegeken is vir die paragraaf aan die einde van die paragraaf; sowel as die vlak (1,2, of 3) soos aangedui in die holistiese rubriek en gee 'n kort kommentaar bv.

✓✓✓✓✓

Vlak 2

Gebruik meestal relevante bewyse om die paragraaf te skryf

- Tel al die regmerkies vir die brongebaseerde vrae op en skryf dan die punt op die kantlyn regs onder, bv. $\frac{32}{50}$
- Maak seker dat die totale punte akkuraat na die buiteblad van die antwoordeboek oorgedra word.

2. OPSTELVRAE

2.1 Die opstelvrae vereis dat kandidate:

- In staat sal wees om hul argument op 'n logiese en samehangende wyse te stel. Hulle moet die relevante inligting kan selekteer, organiseer en bymekaarvoeg sodat dit vir hulle moontlik sal wees om 'n redelike reeks feite of 'n effektiewe argument te kan weergee om sodoende die gestelde vraag te beantwoord. Dit is noodsaaklik dat 'n opstel 'n inleiding, 'n samehangende en gebalanseerde liggaam van bewyse en 'n slot het.

2.2 Nasien van opstelvrae

- Nasieners moet daarop let dat die inhoud van die antwoord gelei sal word deur die handboeke wat by 'n spesifieke sentrum gebruik is.
- Kandidate mag enige ander toepaslike inleiding en/of samevatting hê as dit wat ingesluit is by 'n riglyn vir nasien van 'n spesifieke opstel.
- By die assessering van die oop brongebaseerde vrae moet kandidate krediet kry vir enige ander relevante antwoord.

2.3 Globale assessering van 'n opstel

Die opstel sal holisties (globaal) geassesseer word. Hierdie benadering vereis dat die onderwyser die totale produk as 'n geheel sal bepunt sonder om die samestellende dele individueel te bepunt. Hierdie benadering moedig die leerder aan om 'n individuele mening aan te bied deur gebruik te maak van geselekteerde feitelike bewyse om 'n argument te ondersteun. Daar sal nie van die leerder verwag word om slegs 'feite' neer te skryf om 'n beter punt te behaal nie. Hierdie benadering sal leerders ook ontmoedig om 'model-antwoorde' voor te berei en te reproduseer sonder om die spesifieke vereistes van die vraag in ag te neem. Holistiese nasien van opstelle gee krediet aan leerders se mening, ondersteun deur bewyse. Anders as by inhoudsgebaseerde nasien, word leerders met holistiese assessering nie vir ontoereikende taalgebruik gepenaliseer nie, aangesien die klem op die volgende val:

- Die konstruksie/daarstelling van 'n argument
- Die toepaslike seleksie van feitelike bewyse om sodanige argument te ondersteun
- Die leerder se interpretasie van die vraag.

2.4 Assesseringsprosedures van die opstel

2.4.1 Hou die sinopsis in gedagte wanneer die opstel nagesien word.

2.4.2 Tydens die eerste deurlees van die opstel moet regmerkies toegeken word vir 'n relevante inleiding (aangedui met 'n kolpunt ('bullet') in die nasienriglyne/memorandum), vir elke hoofmoment/aspek wat volledig gekontekstualiseer is en 'n relevante slotopmerking (aangedui met 'n kolpunt in die nasienriglyn/memorandum) bv. 'n antwoord waar daar 5 hoofpunte is, sal daar dus 7 regmerkies wees.

2.4.3 Die volgende addisionele simbole kan ook gebruik word:

- Inleiding, hoofaspekte en slotopmerking nie behoorlik gekontekstualiseer nie

^

- Verkeerde stelling

_____

- Irrelevante stelling

|
|
|

- Herhaling

R

- Analise

A√

- Interpretasie

1√

2.5. Die matriks

2.5.1 Gebruik van die matriks vir die assessering van opstelle

By die nasien van opstelle, moet die kriteria gebruik word wat in die matriks voorsien word. Tydens die assessering van 'n opstel moet beide die inhoud en die aanbieding in ag geneem word. 'n Punt word toegeken by die snypunt van die inhoud en aanbieding, gebaseer op die sewe vaardigheidvlakke.

- (a) Met die eerste deurlees van die opstel word daar bepaal tot watter mate die hoofmomente gedek is om en die **inhoudsvlak** (op die matriks) vas te stel.

I	VLAK 4	

- (b) Die tweede deurlees van die opstel sal die vlak (op die matriks) van die **aanbieding** bepaal.

I	VLAK 4	
A	VLAK 3	

- (c) Ken 'n algehele punt toe met behulp van die matriks.

I	VLAK 4	}26–27
A	VLAK 3	

NASIENMATRIKS VIR OPSTELLE: TOTAAL: 50

AANBIEDING INHOUD 	VLAK 7 Baie goed beplande en gestruktureerde opstel. Goeie sintese van inligting. Het 'n goed gebalanseerde, oorspronklike argument ontwikkel met bewyse. Argument deurgaans volgehou en verdedig. Onafhanklike gevolgtrekking gemaak uit bewyse om die argument te ondersteun.	VLAK 6 Baie goed beplande en gestruktureerde opstel. 'n Relevante argument is gevolg. Bewyse gebruik om die argument te verdedig. Poog om 'n onafhanklike gevolgtrekking uit die bewyse te maak om die argument te ondersteun.	VLAK 5 Goed beplande en gestruktureerde opstel. Poog om 'n duidelike argument te ontwikkel. Gevolgtrekking gemaak uit bewyse om die argument te ondersteun.	VLAK 4 Argument beplan en gestruktureer. Bewyse tot 'n sekere mate gebruik om argument te ondersteun. Slotsom bereik op grond van bewyse.	VLAK 3 Toon soms bewys van 'n gestruktureerde en beplande argument. Poog om 'n argument vol te hou. Gevolgtrekking nie duidelik ondersteun deur bewyse nie.	VLAK 2 Poging aangewend om antwoord te struktureer. Grootliks beskrywend of poog om argument te ontwikkel. Geen poging om 'n gevolgtrekking te maak nie.	VLAK 1* Weinig of geen poging om die opstel te struktureer nie.
VLAK 7 Vraag is ten volle beantwoord. Inhoudskeuse ten volle relevant tot argument wat gevolg is.	47–50	43–46					
VLAK 6 Vraag is beantwoord. Inhoudseleksie relevant tot argument wat gevolg is	43–46	40–42	38–39				
VLAK 5 Vraag grotendeels beantwoord. Inhoud toereikend en relevant.	38–39	36–37	34–35	30–33	28–29		
VLAK 4 Vraag herkenbaar in antwoord. Sommige weglatings of irrelevante keuse van inhoud.			30–33	28–29	26–27		
VLAK 3 Keuse van inhoud hou verband met vraag, maar beantwoord dit nie. Hou soms nie verband met die vraag nie. Weglatings.				26–27	24–25	20–23	
VLAK 2 Vraag ontoereikend beantwoord. Inhoud skraal.					20–23	18–19	14–17
VLAK 1* Vraag ontoereikend beantwoord of glad nie. Ontoereikend of irrelevante inhoud.						14–17	0–13

*Riglyne vir die toekenning van 'n punt in Vlak 1:

- Vraag glad nie beantwoord nie/totaal irrelevante inhoud; geen poging om die opstel te struktureer nie = 0
- Inhoudseleksie basiese en algemene irrelevante inligting in; geen poging om die opstel te struktureer nie = 1–6
- Vraag ontoereikend en vaag beantwoord ; klein poging om die opstel te struktureer = 7–13

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE**VRAAG 1: HOE HET DIE SWARTBEWUSSYNSFILOSOFIE IN 1976 DIE INSTELLING VAN AFRIKAANS AS 'N ONDERRIGMEDIUM UITGEDAAG?**

- 1.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A - V1]*
- Swart studente was gefrustreerd met hulle verslegtende situasie
  - NUSAS het by die wette van die apartheidstaat gehou
  - swart Suid-Afrikaanse studente het hulle eie verteenwoordiger nodig gehad
  - Hulle het steeds verwag dat swart en wit studente in aparte kamers by hulle nasionale kongres moes woon (3 x 1) (3)
- 1.1.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A - V1]*
- Swart Suid-Afrikaanse studente het hulle eie verteenwoordigende organisasies nodig gehad
  - Swart Suid-Afrikaanse studente moet nie op wittes staatmaak nie
  - Swart Suid-Afrikaanse studente kan leer om hulself te laat geld
  - Swart Suid-Afrikaanse studente moet afstand doen van 'n minderwaardigheidskompleks
  - Swart Suid-Afrikaners moes hulself sielkundig oordoen (enige 1 x 1) (1)
- 1.1.3 *[Verduideliking van bewyse in Bron 1A - V1]*
- ... mense van alle rassegroepe wat onder apartheid basiese regte ontsê is, insluitend Swartes, Kleurlinge en Asiërs'
  - Enige ander relevante antwoord (1 x 2) (2)
- 1.1.4 *[Vasstelling van die bruikbaarheid van bewyse in Bron 1A – V3]*
Die bron is BRUIKBAAR want:
- Dit gee insig in die redes vir die wegbreek van NUSAS
  - Dit gee voorbeelde van hoe Steve Biko die studente aangemoedig het om sake in hul eie hande te neem
  - Steve Biko voorsien 'n inklusiewe definisie van 'swart' as 'n riglyn vir studente
  - Dit lig die studente se stryd uit/ toe
  - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 1.2.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1B – V1]*
- ...'daar ernstige mobilisasie in die skole was ...
  - ... SASM-lede het gesê daar kan nie toegelaat word dat hierdie situasie voortduur nie ... (enige 1 x 2) (2)
- 1.2.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1B – V1]*
- Ongeveer 400 studente het die vergadering bygewoon (1 x 1) (1)
- 1.2.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1B – V1]*
- Mashinini het 'n massabetoging teen Afrikaans voorgestel op die volgende Woensdag
  - Mashinini was 'n uiters dinamiese spreker/sy voorstel is begroet met uitroepe van ondersteuning (enige 1 x 1) (1)

- 1.2.4 *[Interpretasie van bewyse in Bron 1B - V2]*
Die protesaksie was SUKSESVOL want:
  - Leerders het regoor die township vergader
  - Baie duisende leerders van regoor die township het by Orlando-Wes bymekaargekom
  - Oor die 5000 leerders het in Vilikazistraat bymekaargekom en nog meer het elke minuut gearriveer
  - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 1.3.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1C – V1]*
  - Onderwysers het teenstand gebied want hulle was nie vlot in Afrikaans nie (1 x 2) (2)
- 1.3.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1C – V1]*
  - SASM het gedurende 1974 en 1976 apolitiese organisasies binne gedring
  - SASM het 'n taakgroep gevorm wat later hernoem is na SRRC
  - Hulle is ook bewus gemaak en beïnvloed (enige 2 x 1) (2)
- 1.3.3 *[Interpretasie van bewyse in Bron 1C - V2]*
  - Die protes het gewelddadig uitgedraai want die polisie het op ongewapende kinders begin skiet
  - Onskuldige lewensverlies en die leerders het terugbakei/ weerwraak geneem
  - Enige ander relevante antwoord (2 x 2) (4)
- 1.3.4 *[Interpretasie van bewyse in Bron 1C - V2]*
  - Die leerders (jeug) het die regering met hulle protesaksies uitgedaag terwyl die ouers dit aanvaar het
  - Die leerders (jeug) het die idee verander dat die werkers diegene was wat die apartheidsregering moes uitdaag
  - Die leerders (jeug) het die middestad beset/ skole gesluit/ alkoholverspreiders gesluit terwyl hulle ouers gefaal het
  - Die Soweto-opstand was 'n keerpunt in die Suid-Afrikaanse geskiedenis as gevolg van die leerders se deurslaggewende optrede teen die regering
  - Die ouers het probeer om met die skoolraad te onderhandel, maar het nie daarin geslaag nie, terwyl die leerders die fundamente van die apartheidsregering geskud het
  - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 1.4.1 *[Interpretasie van bewyse in Bron 1D – V2]*
  - Die leerders het hulle protes om die apartheidsregering uit te daag in die strate gehou
  - Hulle het geweier om vas te klou aan die ongelykheid en onregverdigheids van die Bantoe Onderwysbeleid
  - Hulle het plakkate gebruik bv. 'Afrikaans moet afgeskaf word!' om hulle ontevredenheid te toon
  - Hulle het onafhanklik van die werkers opgetree maar het hulle ondersteuning gehad
  - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.4.2 *[Interpretasie van bewyse in Bron 1D – V2]*

- Die foto het gehelp om leerders in die naburige areas en provinsies te mobiliseer
- Die foto het die res van Suid-Afrikaners ingelig oor hulle stryd
- Die foto het plaaslike en internasionale aandag getrek na die manier waarop die apartheidsregime die leerders hanteer het
- Die foto het die aksies van die apartheidsregering aan die lig gebring
- Weiering om in die taal van die onderdrukker onderrig te word
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.5 *[Vergelyking van bewyse in Bron 1C en 1D - V3]*

- In Bron 1C het die leerders die idee om in die taal van die onderdrukker onderrig te word verwerp terwyl in Bron 1D die plakkaat lees: 'AFRIKAANS MOET AFGESKAF WORD!'
- In Bron 1C het die protes vreedsaam begin in Soweto terwyl in Bron 1D die foto toon dat die leerders vreedsaam in Soweto vergader het
- Bron 1C beskryf hoe die 1976-klas dapper betogings gehou het om die apartheidsregering uit te daag terwyl in Bron 1D die foto toon hoe leerders vreesloos in groot getalle bymekaar kom om teen die implementering van Bantu Onderwys te protesteer
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.6 *[Interpretasie, evaluering en sintese van bewyse uit relevante bronne – V3]*

Kandidate se antwoorde kan die volgende aspekte insluit:

- Steve Biko het geredeneer dat leerders sake in eie hande moes neem (Bron 1A)
- Steve Biko het leerders aangespoor om hul eie organisasies te begin (Bron 1A)
- Swart Suid-Afrikaanse studente het onafhanklik van wit Suid-Afrikaners opgetree (Bron 1A)
- Verskeie studente organisasies is gestig om studente te mobiliseer om teen die apartheidsregering op te tree (Bron 1B)
- Swart Suid-Afrikaanse studente het bewus geraak van die gevare van Bantu Onderwys (eie kennis)
- Swart Suid-Afrikaanse studente van Soweto het 'n sin van selfgeding gedemonstreer toe hulle die taalbeleid uitgedaag het op 16 Junie 1976 (Bron 1A en 1D)
- Swart Suid-Afrikaanse studente het eenheid en solidariteit gedurende die Soweto-opstand weërspeël (eie kennis)
- Swart Suid-Afrikaanse studente was vreesloos teenoor die apartheidsregering (Bron 1D en eie kennis)
- SASM, 'n Swartbewussyn-geïnspireerde studente organisasie was instrumenteel in die organisering van studente om in die Soweto-opstand deel te neem (Bron 1C en eie kennis)
- Invloedryke studente organisasies is gestig as gevolg van die Swartbewussyns-idees (Bron 1C en eie kennis)
- Die Soweto-opstand moes die denke van swart Suid-Afrikaners bevry omdat hulle geaffekteer is deur Bantu Onderwys (eie kennis)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om 'n punt toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n baie elementêre wyse, bv. toon geen of min begrip oor hoe die Swartbewussynsfilosofie in 1976 die instelling van Afrikaans as onderrigmedium uitgedaag het nie. • Gebruik bewyse gedeeltelik of kan nie 'n paragraaf skryf nie. 	PUNTE 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meestal relevant en hou in 'n groot mate verband met die onderwerp, bv. toon begrip oor hoe die Swartbewussynsfilosofie in 1976 die instelling van Afrikaans as onderrigmedium uitgedaag het. • Gebruik bewyse op 'n basiese manier om 'n paragraaf te skryf. 	PUNTE 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse bv. demonstreer 'n deeglike begrip oor hoe die Swartbewussynsfilosofie in 1976 die instelling van Afrikaans as onderrigmedium uitgedaag het. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van die onderwerp. 	PUNTE 6–8

(8)
[50]

VRAAG 2: WATTER ROL HET DIE WAARHEIDS-EN-VERSOENINGSKOMMISSIE (WVK) IN DIE VERSOENING VAN SUID-AFRIKANERS MET HULLE VERDEELDE VERLEDE GESPEEL?

- 2.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A - V1]*
- Om die rehabilitasie en herstel van slagoffers se menslike waardigheid te fasiliteer
  - Om die menslike en burgerlike waardigheid van slagoffers te herstel
  - Om die nasie te genees van sy verdeelde verlede (openbare aanvaarding)
  - Om die stem en waardigheid van diegene wat voorheen uitgesluit was te herstel (3 x 1) (3)
- 2.1.2 *[Interpretasie van bewyse in Bron 2A – V2]*
- Menseregteskendingskomitee (HRVC) het 'n platform voorsien vir oorlewendes om hulle stories te vertel
  - HRVC het 'n stem gegee aan diegene wat voorheen stilgemaak /uitgeskuif is
  - HRVC het oortreders toegelaat om vergifnis te kry
  - HRVC het publieke erkenning aan die slagoffer en die oortreder gegee
  - HRVC het slagoffers toegelaat om via die WVK-verhore afsluiting te kry vir die politieke misdade wat gepleeg is
  - Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)
- 2.1.3 *[Verduideliking van 'n historiese konsep in Bron 2A – V1]*
- Dit is 'n gebaar van versoening indien oortreders van ernstige menseregteskendings bereid was om die waarheid te vertel en berou toon vir hulle dade
  - Dit is 'n proses van genesing indien die waarheid vertel is
  - Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)
- 2.1.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A - V1]*
- Die WVK het gestreef daarna om die aangeleentheid van gemarginaliseerde stemme oor die wye spektrum van slagoffers te adresseer en was ook bewus van vooroordeel (1 x 2) (2)
- 2.1.5 *[Interpretasie van bewyse in Bron 2A – V2]*
- Die meeste van hulle mans, seuns en vaders was aktiviste wat of doodgemaak is of verdwyn het omdat hulle deelgeneem het in die vryheidstryd
  - Vrouens het getuig oor die man in hulle lewe wat verdwyn het as gevolg van hulle politieke betrokkenheid
  - Hulle het die stilte verbreek want vrouens was direk beïnvloed daardeur/ slagoffers
  - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 2.2.1 *[Verduideliking van 'n historiese konsep in Bron 2B – V1]*
- Die verlening van amptelike kwytskelding vir mense wat polities-verwante misdade gepleeg het
  - Enige ander relevante antwoord (1 x 2) (2)

- 2.2.2 *[Interpretasie van bewyse in Bron 2B – V2]*
- Want die WVK het nie die mag gehad om dagvaardings uit te reik nie en baie vooraanstaande politieke figure het geweier om voor die WVK te verskyn bv. PW Botha
  - Die WVK was nie 'n kriminele hof nie en was daarom magteloos om politieke leiers te vervolg bv. PW Botha
  - Diegene wat die bevele gegee het, het ontsnap
  - Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)
- 2.2.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2B – V1]*
- Huurmoordenaars
  - Doodsbendes
  - Marteling (3 x 1) (3)
- 2.3.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2C – V1]*
- (a) 58,5% (1 x 1)
- (b) 54,2% (1 x 1) (2)
- 2.3.2 *[Interpretasie van bewyse in Bron 2C – V2]*
- Verloor vertroue in die WVK-proses
  - Het die proses as polities-gemotiveerd beskou
  - Het die proses as 'n 'heksejag' beskou
  - Die WVK het misluk in sy mandaat om Suid-Afrikaners te versoen
  - Die waarheid oor politieke moorde van aktiviste het nie uitgekóm nie
  - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 2.3.3 *[Interpretasie van bewyse in Bron 2C – V2]*
- Meer Swart Suid-Afrikaners was geaffekteer deur die gruweldade wat teen hulle gepleeg is deur die apartheidsregering
  - Swart Suid-Afrikaners wou die waarheid hoor oor hulle geliefdes wat verdwyn het
  - Want Swart Suid-Afrikaners was geaffekteer, hulle wou afsluiting hê
  - Die WVK het aan hulle 'n weg gegee om hulle gevoelens te toon
  - Wit Suid-Afrikaners was teen die WVK want hulle het die as 'n 'heksejag' gesien
  - Wit Suid-Afrikaners het gevoel dat die WVK geen doel dien nie
  - Wit Suid-Afrikaners het nie die traumatiese verlies van geliefdes deur die apartheidsregering ondervind nie
  - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 2.4.1 *[Interpretasie van bewyse in Bron 2D – V2]*
- Adriaan Vlok en ander apartheidsleiers het voor die amnestiekomitee van die WVK verskyn
  - Ander het weggekóm van die WVK proses
  - Tutu was verbaas/geskok dat baie prominente ministers nie voor die WVK verskyn het nie
  - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.4.2 *[Vasstelling van die bruikbaarheid van bewyse in Bron 2D – V3]***Die bron is BRUIKBAAR want:**

- Dit beeld die amnestieproses as 'n mislukking uit aangesien die oortreders nie gestraf is vir die misdade wat hulle gepleeg het nie
- Dit toon dat net een kabinetsminister, Minister van Wet en Orde, Adriaan Vlok, voor die amnestiekomitee verskyn het
- Dit het ander ministers wat weggekom het getoon, naamlik PW Botha
- Dit reflekteer 'n mate van Tutu se frustrasie (JY MOES DIEGENE GESIEN HET WAT WEGGEKOM HET....)
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.5 *[Vergelyking van bewyse in Bron 2B en 2D - V3]*

- Bron 2B is 'n weerspieëling van die amnestieproses van die WVK terwyl Bron 2D die amnestieproses van die WVK uitbeeld
- Beide bronne beweer dat senior apartheidsministers (groot visse) weggekom het
- Bron 2B noem dat diegene wat die bevel gegee het ontsnap het en diegene wat die bevel uitgevoer het voor die WVK verskyn het, terwyl Bron 2D toon dat diegene wat die bevel gegee het wegkom (swem) en diegene wat die bevel uitgevoer het verskyn voor die WVK (WVK treiler)
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.6 *[Interpretasie, evaluering en sintese van bewyse uit relevante bronne – V3]*

Kandidate se antwoorde kan die volgende aspekte insluit:

- Die WVK is gestig om die doelwitte, fasilitering van rehabilitasie en herstel van mens- en burgerwaardigheid van slagoffers van ernstige menseregteskendings te verseker (Bron 2A)
- Die Menseregteskendingskomitee wou die stemme en waardigheid van die voorheen gemarginaliseerde Swart Suid-Afrikaners herstel (Bron 2A)
- Die WVK het daarna gestreef om herstellende geregtigheid eerder as vergeldende geregtigheid te verkry (Bron 2A)
- Die WVK het gepoog om die saak van gemarginaliseerde stemme oor 'n wye spektrum van slagoffers aan te spreek (Bron 2A)
- Die WVK het 'n platform geskep vir slagoffers en oortreders om hulle stories te vertel (eie kennis)
- Gedurende die WVK-verhore het gedeeltelike waarheid uitgekóm soos die dood van Nokuthula Simelane (eie kennis)
- In sommige gevalle het die oortreder gepoog om vergifnis te verkry en antwoorde aan families verskaf (eie kennis)
- In 1996 het die meerderheid Suid-Afrikaners ingestem dat die WVK bygedra het tot versoening (Bron 2C)
- Vergoeding was minimaal maar is deur sommige slagoffers ontvang (eie kennis)
- Vergoeding het gehelp dat slagoffers se waardigheid herstel is (eie kennis)
- Die WVK is daarom beskou as suksesvol omdat dit bygedra het tot nasiebou en versoening (eie kennis)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om 'n punt toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n baie elementêre wyse, bv. toon geen of min begrip oor watter rol die Waarheids-en-Versoeningskommissie (WVK) in die versoening van Suid-Afrikaners met hulle verdeelde verlede gespeel het. • Gebruik bewyse gedeeltelik of kan nie 'n paragraaf skryf nie. 	PUNTE 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meestal relevant en hou in 'n groot mate verband met die onderwerp, bv. toon begrip oor watter rol die Waarheids-en-Versoeningskommissie (WVK) in die versoening van Suid-Afrikaners met hulle verdeelde verlede gespeel het. • Gebruik bewyse op 'n basiese manier om 'n paragraaf te skryf. 	PUNTE 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse bv. demonstreeer 'n deeglike begrip oor watter rol die Waarheids-en-Versoeningskommissie (WVK) in die versoening van Suid-Afrikaners met hulle verdeelde verlede gespeel het. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van die onderwerp. 	PUNTE 6–8
(8) [50]		

VRAAG 3: HET SUID-AFRIKA BY SY LIDMAATSKAP VAN BRICS BAATGEVIND?

- 3.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3A – V1]*
- Brasilië
  - Rusland
  - Indië
  - China
  - Suid-Afrika (enige 4 x 1) (4)
- 3.1.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3A – V1]*
- President Jacob Zuma (1 x 1) (1)
- 3.1.3 *[Interpretasie van bewyse in Bron 3A - V2]*
- Suid-Afrika se ekonomie is te klein in vergelyking met die ander vier BRICS-nasies
  - Suid-Afrika het 'n kleiner ekonomie in vergelyking met Mexiko, Suid-Korea en Turkye (hierdie lande moes in aanmerking geneem wees vir die insluiting as lede van BRICS)
  - Suid-Afrika se bruto binnelandse produk is een-sestiende van die van China
  - Suid-Afrika het 'n klein bevolking in vergelyking met die ander vier BRICS-lande
  - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 3.1.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3A – V1]*
- Suid-Afrika het die minerale hulpbronne wat die BRICS-lande nodig het
  - Suid-Afrika is die wêreld se vierde grootste produseerder van goud en diamante wat die BRICS-lande benodig
  - Suid-Afrika besit driekwart van die wêreld se platinum reserwes wat die BRICS lande benodig (enige 1 x 1) (1)
- 3.1.5 *[Definiëring van 'n historiese konsep in Bron 3A - V1]*
- Dit verwys na die geïndustrialiseerde lande/ tegnologies vooruitstrewende of meer ekonomies-ontwikkelde lande wat in die noordelike hemisfeer/halfrond geleë is
  - Lande wat ekonomies hoogs-ontwikkeld is en 'n superieure/beter infrastruktuur het teenoor ander minder geïndustrialiseerde nasies
  - Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)
- 3.2.1 *[Interpretasie van bewyse in Bron 3B – V2]*
- Die leiers van die vyf BRICS-lande wat die VYFDE BRICS BERAAD in Suid-Afrika bywoon
  - Die VYFDE BRICS BERAAD is in Durban, Suid-Afrika gehou
  - Die leiers vertoon 'n hartlike gemoedstemming (glimlag, lag)
  - Die leiers toon 'n sin van eenheid (skud hande)
  - Die leiers verteenwoordig Brasilië, Rusland, Indië, China en Suid-Afrika
  - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

- 3.2.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3B – V1]*
- Suid-Afrika (1 x 1) (1)
- 3.3 *[Vergelyking van bewyse in Bron 3A en 3B – V3]*
- Bron 3A skets hoe hard President Zuma gewerk het sodat Suid-Afrika 'n lid van BRICS kon word terwyl Bron 3B toon dat Suid-Afrika 'n lid van BRICS geword het
  - Bron 3A skets dat President Zuma die DERDE BRIC beraad in China bygewoon het om die leiers te oortuig om Suid-Afrika uit te nooi om 'n lid te word terwyl Bron 3B toon dat Suid-Afrika die VYFDE BRICS beraad aangebied het
  - Enige ander relevante antwoord (2 x 2) (4)
- 3.4.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3C - V1]*
- (a) Kernkrag (1 x 1)
  - (b) Lokomotiewe (1 x 1) (2)
- 3.4.2 *[Interpretasie van bewyse in Bron 3C - V2]*
- Die Suid-Afrikaanse Instituut vir Internasionale Sake (SAIIA) het gewys dat tussen 1995 en 2011 handel tussen Suid-Afrika en BRICS-lande noemenswaardig gegroei het
  - Uitvoere uit Suid-Afrika na BRICS-lande het van minder as \$5 miljard in 1995 gegroei tot amper \$25 miljard teen 2011
  - Enige ander relevante antwoord (2 x 2) (4)
- 3.4.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3C – V1]*
- China (1 x 1) (1)
- 3.5.1 *[Interpretasie van bewyse in Bron 3D - V2]*
- Die een groep het gevra vir verbeterde ekonomiese handelsbetrekkinge met BRICS (om meer markte vir Suid-Afrikaanse produkte te verkry)
  - Suid-Afrika moet BRICS gebruik om meer investering/belegging te verseker
  - Hulle het gevra vir meer ekonomiese investering/belegging van BRICS-lande om sodoende Westerse beleggers te vervang
  - Die ander groep was teen die investering/belegging van BRICS-lande (China en Indië) in Suid-Afrika se natuurlike hulpbronne
  - Hulle was bevrees dat BRICS-lande volle beheer oor Suid-Afrika se natuurlike hulpbronne sal neem wat skade kon doen aan die ekonomie
  - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.5.2 *[Interpretasie van bewyse in Bron 3D - V2]*

- Baie produkte van die BRICS-lande kon met mekaar kompeteer (dieselfde produkte word deur BRICS-lande ondermekaar uitgevoer/ingevoer)
- Baie BRICS-lande het vervaardigde goedere na Afrika uitgevoer wat tradisioneel die Suid-Afrikaanse mark was
- Suid-Afrikaanse produkte moet met diegene van BRICS-lande in Afrika meeding
- Hulle voorsien Afrikalande wat tradisioneel 'n Suid-Afrikaanse mark was met spoorweë
- Die tariefgrens-aangeleentheid
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.5.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3D – V1]*

- China sal in staat wees om die geldeenheidsrisiko wat tipies van baie onstabiele Afrika-geldeenhede is, te verminder
- China sal in staat wees om tariefgrense in Afrika te vermy (2 x 1) (2)

3.5.4 *[Vasstelling van die bruikbaarheid van inligting in Bron 3D – V3]***Die bron is BRUIKBAAR tot 'n groot mate omdat:**

- Gumede is 'n kenner op die gebied van wêreld ekonomiese aangeleenthede en sy mening word gerespekteer
- Suid-Afrikaners is verdeeld oor die ekonomiese impak van handelsbetrekkinge tussen BRICS en Suid-Afrika
- Suid-Afrikaners is bevrees dat handel met BRICS-lande 'n gevaar kan inhou vir die Suid-Afrikaanse binnelandse mark
- Suid-Afrikaners is ongelukkig met die hoë tariewe wat BRICS-lande afdwing op Suid-Afrikaanse uitvoere
- Baie Suid-Afrikaners is bekommerd oor die manier waarop BRICS-goedere die Suid-Afrikaanse mark betree (lae tariewe)
- Suid-Afrikaners vrees die groei van die Chinese ekonomiese betrekkinge met die res van Afrika (Afrika was tradisioneel 'n Suid-Afrikaanse ekonomiese invloedssfeer)
- Enige ander relevante antwoord

OF

Die bron is BRUIKBAAR tot 'n mindere mate omdat:

- Dit slegs die siening van Gumede is op die negatiewe effek van Suid-Afrika se lidmaatskap aan BRICS
- Meer sieninge oor die impak van Suid-Afrika se handelsbetrekkinge met BRICS is nodig voor 'n ingeligte gevolgtrekking gemaak kan word oor die meriete van Suid-Afrikaanse lidmaatskap met BRICS.
- Enige ander relevante antwoord (2 x 2) (4)

3.6 [Interpretasie, evaluering en sintese van bewyse uit relevante bronne - V3]

Kandidate se antwoorde kan die volgende aspekte insluit:

Kandidate kan kies of hulle SAAMSTEM/ NIE SAAMSTEM NIE en elemente van BEIDE bespreek

STEM SAAM

- Suid-Afrika het in 2010 'n lid van BRICS geword
- BRICS kan Suid-Afrika help met infrastruktuur programme soos ontwikkelende vaardighede
- Rusland kan Suid-Afrika voorsien met kernenergie
- China sal Suid-Afrika met spoorweë voorsien
- BRICS-lande kan Suid-Afrika help om goedere na hulle en streke in Asië, Suid-Amerika en Oos-Europa uit te voer
- Die SAIIA studie toon dat Suid-Afrika se handel toegeneem het tussen 2001 en 2011 vanaf \$5 miljard tot ongeveer \$25 miljard
- Uitvoere uit Suid-Afrika na BRICS-lande groei tot \$25 miljard teen 2011
- Enige ander relevante antwoord

OF

STEM NIE SAAM NIE

- Suid-Afrikaners is verdeeld oor Suid-Afrika se lidmaatskap aan BRICS (Bron 3D)
- Suid-Afrikaners voel dat Suid-Afrika se handelsbetrekkinge met BRICS-lande die Suid-Afrikaanse ekonomie negatief sal affekteer (Bron 3D)
- Suid-Afrikaners voel dat handelskakels met BRICS-lande tot gevolg sal hê dat Suid-Afrika se minerale en infrastruktuur in die hande van BRICS-lande sal val (Bron 3D)
- Suid-Afrikaners voel dat die binnelandse mark afgeneem het as gevolg van Suid-Afrika se handelskakels met BRICS-lande (Bron 3D)
- BRICS-lande dryf handel met Afrikalande wat tradisioneel 'n Suid-Afrikaanse mark was (Bron 3D)
- Die vervaardigingsektore is besig om stadig te versleg as gevolg van BRICS-lande wat hulle produkte uitvoer na Afrika en Suid-Afrika (Bron 3D)
- Die Suid-Afrikaanse binnelandse mark is in 'n krisis as gevolg van die onregverdige tariefsisteme tussen Suid-Afrika en BRICS-lande (BRICS-lande dwing hoër tariewe af op Suid-Afrikaanse ingevoerde goedere) (Bron 3D)
- Suid-Afrikaners is ook bevrees dat die Chinese jen die Suid-Afrikaanse rand gaan vervang as die hoof handelsgeldeenheid (Bron 3D)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om 'n punt toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n baie elementêre wyse, bv. toon geen of min begrip of Suid-Afrika baatgevind het deur sy lidmaatskap in BRICS nie. • Gebruik bewyse gedeeltelik of kan nie 'n paragraaf skryf nie. 	PUNTE 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meestal relevant en hou in 'n groot mate verband met die onderwerp, bv. toon begrip of Suid-Afrika baatgevind het deur sy lidmaatskap in BRICS. • Gebruik bewyse op 'n basiese manier om 'n paragraaf te skryf. 	PUNTE 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse bv. demonstreer 'n deeglike begrip of Suid-Afrika baatgevind het deur sy lidmaatskap in BRICS. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van die onderwerp. 	PUNTE 6–8

(8)
[50]

AFDELING B: OPSTELVRAE**VRAAG 4: BURGERLIKE VERSET, 1970's TOT 1980's: SUID-AFRIKA: DIE KRISIS VAN APARTHEID IN DIE 1980's**

[Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument wat gebaseer is op relevante bewyse deur gebruik te maak van analitiese en interpretasie vaardighede]

SINOPSIS

Kandidate moet aandui of hulle saamstem of nie saamstem met hierdie stelling nie. Hulle moet 'n standpunt inneem en aandui hoe die verskeie interne weerstandsbewegings in die 1980's in Suid-Afrika suksesvol was in die uitdaging van PW Botha se apartheidsregime. Hulle moet die rol toelig wat verskeie weerstandsbewegings soos die UDF, ECC ens. gespeel het in die uitdaging van die apartheidsregime terwyl hulle hulle argument ontwikkel.

HOOFASPEKTE

Kandidate kan die volgende aspekte in hulle antwoord insluit:

- Inleiding: Kandidate moet 'n standpunt inneem en fokus op hoe PW Botha se hervormings uitgedaag is deur verskillende interne weerstandsbewegings omdat dit nie die versoeke van die meerderheid Suid-Afrikans aangespreek het nie.

UITBREIDING

- PW Botha stel in 1983 sy beleid van Totale Strategie/Totale Aanslag bekend
- PW Botha stel hervormingsmaatreëls in (1983 Grondwet, Driekamerparlement 1984)
- Die einde van Verpligte militêre diens (End Conscription Campaign) 1983 en sy impak op die apartheidsregime
- Die stigting en die rol van die UDF ('Don't vote' campaign, (Moenie stem nie veldtog) 'Million Signature' campaign (Miljoen handtekening veldtog) in 1984)
- Massa protes in Swart Suid-Afrikaanse townships in 1984 en 1985 (bv. Wegbly-aksies georganiseer deur die Vaal Burgerlike assosiasie, Verbruikersboikot georganiseer deur Pebco in die Oos-Kaap)
- Protesoptogte wat plaasgevind het in Langa township in die Oos-Kaap
- Skoolboikotte hoofsaaklik gelei deur COSAS in 1983 en 1985 (Atteridgeville, Tembisa, Alexandra, Soweto, Wes-Kaap en Natal) (NECC)
- Gemeenskappe onderneem huurboikotte bv. Vaaldriehoek en Soweto in 1984 (burgerlikes)
- Stigting en impak van COSATU in werker stryd/ COSATU onderneem wegbly aksies, boikotte, proteste en stakings
- Wegblyaksie op Mei Dag 1986 bv. NUM staking
- Verklaring van Noodtoestand in 1985 en 1986 deur PW Botha
- Opkoms van die Mass Democratic Movement in 1989 (Versetkampanje optogte teen segregasionistiese wette in hoofstede bv. Kaapstad, Durban en Johannesburg)
- Die rol van die Black Sash bv. in burgerprotes en bystand aan apartheidslagoffers
- Die rol van godsdiensorganisasies

- Teen die einde van die 1980's het baie Suid-Afrikaners hulle lewens verloor in die vryheidstryd (bv. Dood in detensie, 'swart op swart' geweld en vigilantes, grensoorlog)
- PW Botha se regering het geleidelik besef dat verandering nodig was
- Enige ander relevante antwoord
- Slot: Kandidate moet hul argument saamvat met 'n relevante slot

[50]

VRAAG 5: DIE KOMS VAN DEMOKRASIE NA SUID-AFRIKA EN DIE AANVAARDING VAN DIE VERLEDE

[Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument wat gebaseer is op relevante bewyse deur gebruik te maak van analitiese en interpretasie vaardighede]

SINOPSIS

Kandidate moet verduidelik tot watter mate hulle met die stelling saamstem. Indien hulle saamstem met die stelling moet hulle verduidelik hoe politieke geweld Suid-Afrika in die vroeë 1990's geteister het en amper die onderhandelingsproses ontspoor het onder verskeie politieke organisasies. Indien hulle nie saamstem nie moet hulle hul standpunt ondersteun met relevante historiese bewyse.

HOOFASPEKTE

Kandidate kan die volgende aspekte in hulle antwoord insluit:

- Inleiding: Kandidate moet aandui hoe politieke geweld wat in die vroeë 1990's Suid-Afrika geteister het amper die onderhandelingsproses ontspoor het.

UITBREIDING

- De Klerk kom aan bewind in 1989 – kort agtergrond
- De Klerk se toespraak in die parlement – 2 Februarie 1990
- Die ontbanning van politieke- en burgerorganisasies soos die ANC en SAKP
- Die verwydering van beperkings op COSATU en AZAPO
- De Klerk se besluit om Mandela vry te laat uit die gevangenis op 11 Februarie 1990 wat die weg gebaan het vir onderhandelings
- Groote Schuur Minuut – 2 Mei 1990 (ANC en NP het ontmoet, ANC afvaardiging gelei deur Nelson Mandela, NP afvaardiging gelei deur FW De Klerk).
- Apartheidswetgewing herroep die Wet op Aparte Geriewe
- Pretoria Minuut – 6 Augustus 1990 (ANC kom ooreen om die gewapende stryd neer te lê)
- KODESA 1 (19 politieke partye uitsluitend AZAPO, KP en PAC/300 afgevaardigdes)
- Geweld breek uit in sommige dele van die land soos aan die Rand en Natal
- Slegs Blankes referendum (Maart 1992) en die impak daarvan
- KODESA 2 (2 Mei 1992) stort ineen. Partye slaag nie daarin om saam te stem oor die nuwe grondwetliggaam en die tussentydse regering nie
- NP wou 'n minderheid veto hê, terwyl die ANC 'n tussentydse regering wou hê vir nie langer as 18 maande nie en eenvoudig 'n meerderheidsregering wou hê
- Boipatong slagting en sy gevolge (17 Junie 1992)
- Bhislo slagting het die onderhandelingsproses ontspoor (7 September 1992)
- Record of Understanding (Rekord van Verstandhouding) is op 26 September 1992 tussen Roelf Meyer (NP) en Cyril Ramaphosa (ANC) onderteken
- Sluipmoord op Chris Hani (10 April 1993) en sy impak op Suid-Afrika
- Veelparty Onderhandelingsforum was gestig
- Regsgesinde (AWB) aanval op die Wêreldhandelsentrum en sy gevolge
- Sunset Clause ingestel deur Joe Slovo het die dooiepunt in onderhandelings verbreek
- Verkiesingsdatum – 27 April 1994 aangekondig
- ANC wen verkiesing en Mandela word die eerste swart Suid-Afrikaanse President
- Enige ander relevante antwoord
- Slot: Kandidate moet hul argument saamvat met 'n relevante slot.

[50]

VRAAG 6: DIE EINDE VAN DIE KOUE OORLOG EN 'N NUWE WÊRELDORDE: DIE GEBEURE VAN 1989

[Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument wat gebaseer is op relevante bewyse deur gebruik te maak van analitiese en interpretasie vaardighede]

SINOPSIS

Kandidate moet aandui hoe die val van die Sowjetunie verantwoordelik was vir politieke veranderinge wat na 1989 in Suid-Afrika voorgekom het. Hulle moet 'n argument volg en dit ondersteun met relevante historiese bewyse.

HOOFASPEKTE

Kandidate kan die volgende aspekte in hulle antwoorde insluit:

- Inleiding: Kandidate moet aandui hoe die val van die Sowjetunie in 1989 bygedra het tot politieke transformasie wat in Suid-Afrika voorgekom het en hulle argument ondersteun.

UITBREIDING

- Die impak van die disintegrasie (Glasnost en Perestroika) van die Sowjetunie teen die einde van 1989
- Die val van die Berlynse Muur
- Veranderinge in die wêreld het bygedra tot die beëindiging van apartheid
- Die val van die USSR het die ANC van sy hoof ondersteuningsbron ontnem
- Die ANC kon nie meer staatmaak op die USSR om hulle ekonomies of met wapens te ondersteun nie
- Gorbachev was ten gunste van 'n vreedsame oorgang van mag in Suid-Afrika
- Die Nasionale Party se bewering dat hulle Suid-Afrika teen 'n kommunistiese aanval beskerm, het onrealisties begin lyk
- Die Nasionale Party se bewering dat hulle Suid-Afrika teen 'n kommunistiese oorname beskerm het, was naïef
- Westerse wêreldmoondhede het die idee ondersteun dat Suid-Afrika sy probleme vreedsaam en demokraties oplos
- Dit het duidelik geword dat die Nasionale Party regering nie blanke heerskappy onbepaald kon handhaaf nie
- Invloedryke Nasionale Party lede het begin besef dat apartheid nie die antwoord vir vereistes van blanke kapitalistiese ontwikkeling was nie
- Daar was geen twyfel dat die volgehoue onderdrukking van swart Suid-Afrikaners nie politieke stabiliteit sou verseker nie
- PW Botha kry 'n beroerte en word opgevolg deur FW de Klerk
- FW de Klerk het begin aanvaar dat swart Suid-Afrikaners se stryd teen apartheid nie 'n sameswering was onder leiding van Moskou nie
- Vrylating van politieke gevangenes en ontmoeting met Mandela
- Dit het De Klerk in staat gestel om onderhandelinge met bevrydingsorganisasies te begin
- Op 2 Februarie 1990 het De Klerk 'n 'nuwe en regverdige grondwetlike bedeling' aangekondig
- Dit het die einde van apartheid aangedui
- Enige ander relevante antwoord
- Slot: Kandidate moet hul argument saamvat met 'n relevante slot

[50]**TOTAAL: 150**